

Дата: 11-01-25

Клас: 8

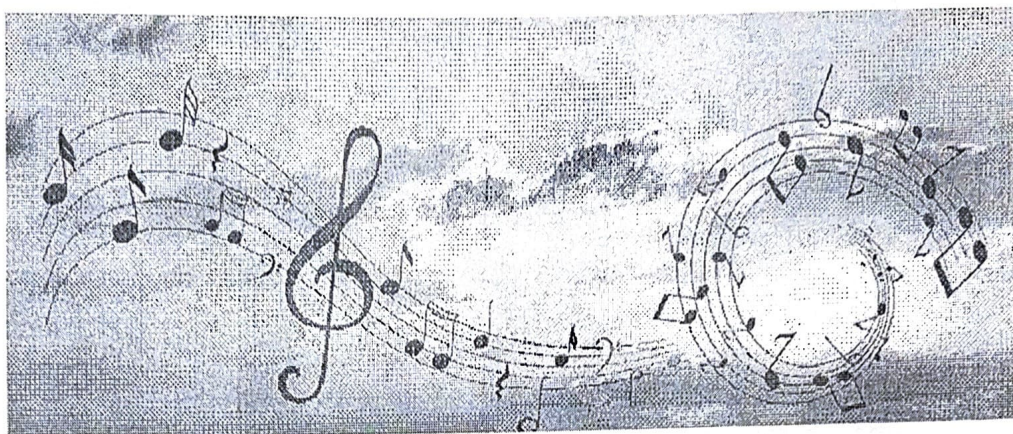
Предмет: Література в. Т. Світла

Завдання:

1. Лісенка творчість українського народу (ст. 8), наведе лісенів.
2. Народні соціально-побутові пісні. Їх різновиди. (ст. 9-10).
3. Лісові візновізи на зомитасе # 1, 3, 4, 5, 7. (замесати до зомита 1 кушета ченоблесної нар. пісні). — ст. 10.

Розділ 1. ОЙ НА ГОРІ ТА ЖЕНЦІ ЖНУТЬ

НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

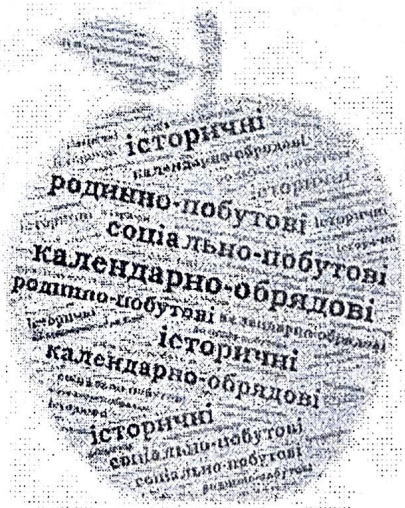
Народна пісня – один із найпопулярніших жанрів усної народної творчості (фольклору) й належить до нематеріальної культурної спадщини. Ви вже знаєте, що народна пісня – це невеликий музично-поетичний твір, призначений для співу, який передають усно від виконавця до виконавця, від покоління до покоління. Одна й та сама пісня може по-різному звучати в різних куточках України.

Українська народна пісня – мелодійна, образно-емоційна. У ній відображені традиції та звичаї наших предків, моральні цінності, норми поведінки; возвеличені національний дух і звитяга; оспівана любов до рідного краю, батьківської хати тощо. Усе, що відбувалось у житті людей, змальовано в пісні.

Сучасні українські співаки й співачки використовують тексти народних пісень та елементи музичного фольклору у своїй творчості. Так народна пісня набуває нового звучання.

Пригадайте, які є **ЖАНРИ** народних пісень.

За потреби скористайтеся поданою «хмарою» слів.

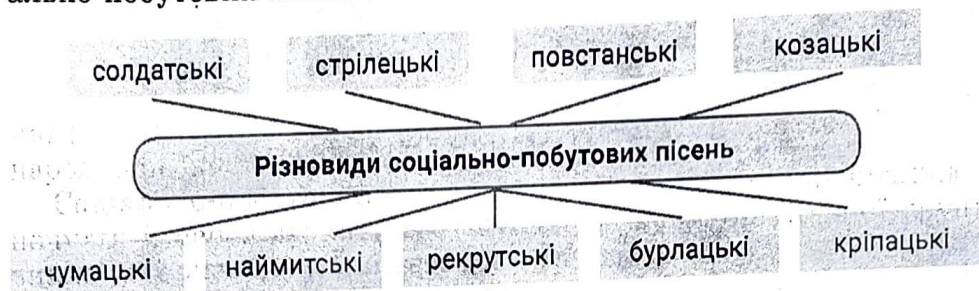

Народні соціально-побутові пісні

У 6-му класі ви ознайомилися з календарно-обрядовими піснями. А цього року маєте змогу відкрити для себе ще один жанр народнопісенної лірики – соціально¹-побутові² пісні.

Соціально-побутові пісні – це пісенні твори, що відображають почуття й переживання представників певної соціальної групи, викликані різними суспільними подіями.

Що ж це за соціальні групи? У минулому це козаки, чумаки, ремісники, кріпаки, наймити, бурлаки³, рекрути⁴, солдати тощо. Відповідно до цих соціальних груп визначають різновиди соціально-побутових пісень.

Соціально-побутові пісні не розповідають детально про конкретну подію чи особу. Вони відтворюють настрій, почуття, душевний стан героя / героїні в певний момент життя. Наприклад, під час козацького походу або чумакування, наймитування чи бурлакування, перебування в кріпацтві тощо.

Із рекрутських і солдатських пісень дізнаємось, як проводять парубка до війська, про тяжку долю рекрута чи солдата. У кріпацьких і наймитських піснях відображено тяжке підневільне життя селян, звучить протест проти приниження людської гідності. Бурлацькі пісні відтворюють поневіряння бурлаки на чужині, нарікання на злу долю. Усі ці пісні разом створюють широку, правдиву картину історичного буття народу. Персонажі цих творів – узагальнені образи багатьох людей із подібною долею.

Соціально-побутові пісні ввібрали простоту й влучність народної мови, фразеологізми й діалектну лексику різних регіонів. Стійкість і ліризм української душі відображено в узагальнених народнопісенних образах. Ці образи відтворено за допомогою епітетів і метафор, порівнянь і гіпербол. Українська природа

¹ Соціальный – пов'язаний із життям і стосунками людей у суспільстві.

² Побутовий – пов'язаний із загальним укладом життя, повсякденними потребами в житлі, їжі, одязі, відпочинку тощо.

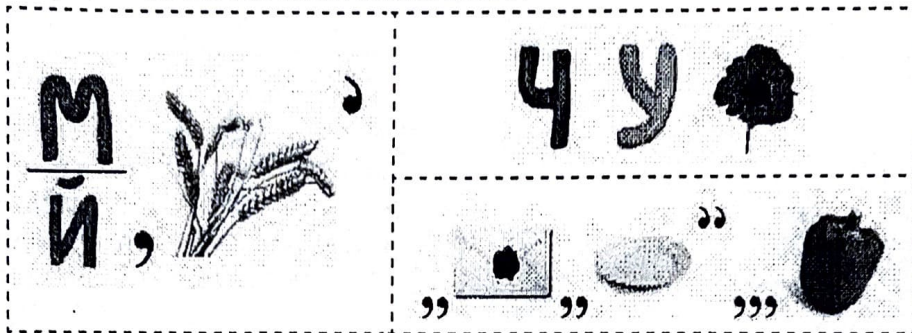
³ Бурлака (застаріле) – людина без постійної роботи й постійного місця проживання.

⁴ Рекрут – солдат-новобранець.

відчутна в уособленнях і паралелізмах, а ставлення до героїв / героїнь пісень розкривають пестливі слова й повтори.

■ ПЕРЕВІРЯЄМО

1. Які пісні називаємо соціально-побутовими?
2. Розгадайте зашифровані в ребусах слова. З яким різновидом соціально-побутових пісень пов'язане кожне слово?

■ АНАЛІЗУЄМО

3. Поясніть, чому соціально-побутові пісні отримали таку назву.
4. На основі чого здійснено розподіл соціально-побутових пісень на різновиди? Що спільного між цими різновидами?
5. Які явища суспільного життя відтворено в соціально-побутових піснях? Чи детально в цих творах змальовано якусь подію?

■ МІРКУЄМО

6. У чому, на вашу думку, цінність і яка причина довговічності соціально-побутових пісень? У чому їхнє пізнавальне значення?
7. Яка ваша улюблена українська пісня? Хто її автор / авторка? Поясніть, як ви розумієте подані слова Миколи Гоголя.

Пісні для України – усе: і поезія, й історія, і батьківська могила. Покажіть мені народ, у якого було б більше пісень. Наша Україна дзвенить піснями (Микола Гоголь).

Козацькі пісні

Козацькі пісні почали з'являтися з виникненням козацтва й увібрали в себе реалії цієї доби. У піснях закарбовано славні сторінки нашої історії, пов'язані з подвигами козацького лицарського війська, звеличено волю, воїнську звитягу, патріотичний дух, відданість справі національного визволення. Головний герой – узагальнений образ козака.

У козацьких піснях використано традиційні для українського фольклору образи (*кінь вороненький, дорога, степ, дуб, шабля*) й символи (*калина* – символ України; *явір* – молодий хлопець, козак; *могила* – своєрідний обеліск козацької слави).